

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Obdo/51/2017
Identifikačné číslo spisu: 1114234946
Dátum vydania rozhodnutia: 15.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Darina Ličková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1114234946.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: RES Reality, spol. s r. o., Kollárova 2907, Pezinok, IČO: 35 690 852, právne zastúpeného: Advokátska kancelária JURIKA & KELTOŠ, s. r. o., Mickiewiczova 2, Bratislava, IČO: 35 951 087, proti žalovanému: Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, Primaciálne námestie 1, Bratislava, IČO: 00 603 481, zastúpenému primátorom JUDr. Ivom Nesrovnalom, o zaplatenie 158.716,50 eura s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 28Cb/15/2015, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2017, č. k. 3Cob/302/2016-104, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2017, č. k. 3Cob/302/2016-104 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo 14. apríla 2016, č. k. 28Cb/15/2015-70 zrušuje a vec v r a c i a Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. apríla 2016, č. k. 28Cb/15/2015-70, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 158.716,50 eura s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne zo sumy 46.078,98 eura od 21. októbra 2000 do zaplatenia, vo výške 17,6 % ročne zo sumy 20.479,56 eura od 3. januára 2001 do zaplatenia, vo výške 17,6 % ročne zo sumy 76.798,30 eura od 8. marca 2003 do zaplatenia, vo výške 17,6 % ročne zo sumy 15.359,66 eura od 8. marca 2003 do zaplatenia a povinnosť nahradiť trovy konania. Toto rozhodnutie súd prvej inštancie právne odôvodnil aplikáciou ust. § 1, § 263 ods. 1, § 269 ods. 2, § 272 ods. 1, § 387 ods. 1 a 2, § 391 ods. 1 a 2, § 398, § 397, § 324 ods. 1, § 340 ods. 1, § 365 ods. 1, § 369 ods. 1 a 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“) a ust. § 451, § 456 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a vecne tým, že žalobca sa podanou žalobou domáhal od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 158.716,50 eura s príslušenstvom z dôvodu, že medzi žalobcom ako nájomcom a žalovaným ako prenajímateľom došlo 14. septembra 2000 k uzatvoreniu nájomnej zmluvy, na základe ktorej žalobca uhradil žalovanému nájomné v žalovanej sume v splátkach: dňa 20. októbra 2000 vo výške 46.078,98 eura, dňa 2. januára 2001 vo výške 20.479,56 eura, dňa 7. marca 2001 vo výške 76.798,30 eura a dňa 9. marca 2001 vo výške 15.359,66 eura. Žalovaný v priebehu konania vzniesol námietku premlčania nároku žalobcu. Súd prvej inštancie, na

základe vykonaného dokazovania, dospel k záveru, že žalobca ako oprávnený z bezdôvodného obohatenia sa o neplatnosť právneho úkonu dozvedel až z rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 21. marca 2012, sp. zn. 20C/231/2007, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 20. mája 2014, sp. zn. 14Co/352/2012, ktorý nadobudol právoplatnosť 7. júla 2014, ktorým bolo preukázané, že na strane žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu titulom plnenia z neplatného právneho úkonu, a preto žalobca nie je povinný uhradiť žalovanému dlžné nájomné. Súd prvej inštancie mal za to, že žalobe, ktorou sa žalobca domáha uvedeného nároku je spravodlivé vyhovieť pre nedôvodnosť námietky premlčania, ako aj pre rozpor výkonu práva uplatniť námietku premlčania s dobrými mravmi. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že žalobca sa o bezdôvodnom obohatení dozvedel až na základe vyššie uvedeného rozsudku Krajského súdu v Bratislave. Súd zobral do úvahy aj genézu záväzkového vzťahu, popísanú právnym zástupcom žalobcu. Uviedol, že žalobca nemohol realizovať svoj projekt v dôsledku konania/nekonaia žalovaného, teda nemohol byť naplnený účel nájomnej zmluvy. Podľa súdu bolo potrebné sa zaoberať aj skutočnosťou, že žalovaný od nájomnej zmluvy odstúpil (3. augusta 2006) a podal žalobu na zaplatenie nájomného voči žalobcovi. Žalobca ako nájomca neplnil svoje záväzky z dôvodu, že mal vyčerpané finančné prostriedky a to z dôvodu, že projekt výstavby stál z dôvodu na strane žalovaného. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na to, že samotná súdna i akademická prax nie je jednotná ohľadne určenia momentu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby podľa § 398 ObZ. Námietku premlčania vznesenú žalovaným nepovažoval za dôvodnú poukazujúc na to, že o bezdôvodnom obohatení sa žalobca dozvedel vyhlásením rozsudku Krajského súdu v Bratislave dňa 20. mája 2014, preto žalobou podanou súdu 12. decembra 2014 bol nárok na zaplatenie dlžnej sumy uplatnený včas. Zastával názor, že v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatného právneho úkonu je pre začiatok plynutia premlčacej doby rozhodujúci subjektívny moment, keď oprávnený zistí také okolnosti, z ktorých možno vyvodíť, že právny úkon, z ktorého bolo plnené je neplatný. V tomto konaní bolo zrejmé, že žalobca inicioval konanie o zaplatenie dlžnej sumy nájomného, v ktorom bola ako prejudiciálne riešená otázka platnosti právneho titulu. Žaloba bola podaná v roku 2007. Súd považoval za dôležité uviesť, že práve žalovaný odstúpil od nájomnej zmluvy, ako vyplynulo z obsahu zápisnice z pojednávania dňa 30. septembra 2008 na Okresnom súde Bratislava II, sp. zn. 20C/231/2007. Teda žalobca si neplnil svoje povinnosti riadne a včas platiť nájomné, nakoľko mal za to, že žalovaný si nesplnil svoju povinnosť zabezpečiť naplnenie predmetu nájomného vzťahu. To však samo nemusí vyvolať neplatnosť právneho úkonu. Uvedené bolo posúdené zo strany konajúceho súdu v konaní sp. zn. 20C/231/2007, v ktorom na strane žalobcu vystupoval žalovaný v tomto konaní. Na základe uvedeného súd dospel k záveru, že žalobca sa o vzniku bezdôvodného obohatenia náležité dozvedel až vyhlásením rozsudku Krajského súdu v Bratislave a od tohto okamihu plynula premlčacia lehota upravená v ObZ ako všeobecná lehota vzhľadom k charakteru účastníkov tohto vzťahu, kedy je potrebná aplikácia predpisov obchodného práva obsahujúcich aj právnu úpravu premlčania.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. marca 2017, č. k. 3Cob/302/2016-104 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a žalobcovi priznal nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania.

Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je nedôvodné, pretože súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k správnym skutkovým zisteniam, ktoré zároveň správne právne posúdil, pričom v celom rozsahu odkázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie, s ktorým sa aj stotožnil. Odvolací súd uviedol, že s námietkou premlčania vznesenou žalovaným, ako aj s otázkou začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby sa súd prvej inštancie dostatočne vysporiadal v odôvodnení napadnutého rozsudku a žalovaný v odvolaní neuviedol žiadne relevantné skutočnosti, ktorými by správnosť záverov súdu prvej inštancie spochybnil. Na doplnenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd uviedol, že bolo jednoznačne preukázané, že nájomná zmluva uzatvorená medzi žalobcom a žalovaným bola z dôvodu nemožnosti plnenia absolútne neplatná v zmysle § 37 ods. 2 OZ, o čom bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Bratislava II z 21. marca 2012, sp. zn. 20C/231/2007, ktorý v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 20. mája 2014, sp. zn. 14Co/352/2012, nadobudol právoplatnosť 7. júla 2014. Dňa 20. mája 2014 sa teda žalobca preukázateľne dozvedel o tom, že na strane žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu plnením z absolútne neplatného právneho úkonu a od tohto okamihu začala plynúť aj premlčacia lehota na

uplatnenie jeho nároku, ktorý preto bol uplatnený včas; ku dňu podania žaloby - 12. decembra 2014 nebol premlčaný, a preto žalovaným vznesená námietka premlčania v tomto konaní nebola a nie je dôvodná. Súd prvej inštancie sa s otázkou premlčania nároku žalobcu vysporiadal vzhľadom na povahu účastníkov záväzkového vzťahu v súlade s príslušnými právnymi predpismi. Nakoľko teda námietka premlčania žalovaného nebola dôvodná a na jeho strane v súlade s § 451 a nasl. OZ preukázateľne došlo k získaniu bezdôvodného obohatenia na úkor žalobcu, je povinný mu toto bezdôvodné obohatenie vydať. V súvislosti s uvedeným sa odvolací súd stotožnil aj s tvrdením žalobcu, že konanie žalovaného je v tomto smere v rozpore s dobrými mravmi ako aj so zásadou poctivého obchodného styku. Odvolací súd poukázal na § 265 ObZ, ktoré vyjadruje v podstate zákaz šikanózneho výkonu práva, to znamená výkonu práva s cieľom poškodzovania iného subjektu. V tomto konaní možno tak jasne sledovať snahu žalovaného (uplatňovaním námietky premlčania, napriek preukázateľne dôvodnému nároku žalobcu) spôsobiť žalobcovi ujmu. V tejto súvislosti s konaním žalovaného odvolací súd poukázal tiež na ust. § 39 OZ, podľa ktorého je neplatný právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom. Žalovaný v konaní uplatnil postup, ktorý mu síce zákon umožňuje, avšak s cieľom dosiahnuť výsledok, ktorý je vzhľadom na vyššie uvedené nemožný, resp. nežiaduci. V danom prípade je teda konanie žalovaného v rozpore nielen s dobrými mravmi ale aj so zásadou poctivého obchodného styku, a preto sa ním tvrdeného a uplatneného práva nemohol v súdnom konaní úspešne domáhať.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil ust. § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“). Nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu vyjadreným v napadnutom rozsudku a mal za to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Z rozsudku súdu prvej inštancie a rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že v konaní bola zo strany žalovaného kvalifikovane uplatnená námietka premlčania, ktorá bola odôvodnená nie len uplynutím subjektívnej premlčacej doby ale aj uplynutím objektívnej premlčacej doby. Súd sa však v konaní na súde prvej inštancie ako aj v odvolacom konaní nezaoberali márnym uplynutím objektívnej premlčacej doby. Súd prvej inštancie správne uviedol, že právny vzťah v súvislosti s vydaním bezdôvodného obohatenia sa nemá posudzovať len podľa noriem Občianskeho zákonníka, ale majú sa v časti premlčania aplikovať normy Obchodného zákonníka, avšak neaplikoval v danej veci § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka, čím práve došlo k nesprávne právnemu posúdeniu veci. V tejto súvislosti dovolateľ poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 214/04 a II. ÚS 92/06-39 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. októbra 2001, sp. zn. MOBdoV/2/2000. Dovolateľ sa domnieval, že odvolací súd na základe správne zisteného skutkového stavu (správne zistený deň určenia neplatnosti zmluvy, správne ustálená výška poskytnutého plnenia a dni kedy žalobca plnil v prospech žalovaného - 20. októbra 2000, 2. januára 2001, 7. marca 2001 a 9. marca 2001), nesprávne právne vec posúdil, keď neaplikoval v predmetnej veci ust. § 394 ods. 2 ObZ, čím porušil aj čl. 144 ods. 1 Ústavy SR. Na základe uvedeného je zrejmé, že pri práve na vrátenie plnenia z neplatného právneho úkonu (bezdôvodného obohatenia) plynie premlčacia doba odo dňa poskytnutia plnenia - v tomto prípade tak objektívna premlčacia doba začala plynúť 20. októbra 2000, 2. januára 2001, 7. marca 2001 a 9. marca 2001, pričom uvedené bolo namietané už v odvolacom konaní avšak súd sa s touto námietkou nezaoberal. Odvolací súd sa vydaním tohto rozsudku odklonil nielen od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ale aj Ústavného súdu Slovenskej republiky tým, že sa plne stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, ktorý opomenutím aplikácie § 394 ods. 2 ObZ spôsobil nesprávne právne posúdenie veci. Zároveň mal za to, že pre prípad pochybnosti naplnenia prípustnosti dovolania z dôvodu odchýlenia sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu je vydané rozdielne od doteraz vydaných rozhodnutí dovolacieho súdu v skutkovo a právne zhodných veciach, čím môže naplniť dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. Dovolateľ ďalej poukázal na rozdielnosť rozhodovania v otázke uplatnenia námietky premlčania a priznania práva. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd vo svojich rozsudkoch odôvodnili priznanie práva žalobcovi s poukazom na dobré mravy, teda námietku premlčania neakceptovali aj z dôvodu rozporu s dobrými mravmi. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/41/2012. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie

konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie žalovaného odmietnuť. Poukázal na to, že žalovaný podal dovolanie bez zákonom vyžadovaného zastúpenia advokátom, resp. bez preukázania toho, že sa na predmetné dovolanie táto zákonná povinnosť zastúpenia advokátom nevzťahuje. Poukázal ďalej na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu s tým, že v danom prípade podľa názoru žalobcu nedošlo k omylu pri aplikácii práva. Mal za to, že súd prvej inštancie aj odvolací súd vo veci postupovali ústavne súladným spôsobom, keď pri aplikácii ust. § 394 ods. 2 ObZ zohľadnili všetky skutkové okolnosti konkrétnej právnej veci nasvedčujúce tomu, že „konanie žalovaného je v tomto smere v rozpore s dobrými mravmi, ako aj so zásadami poctivého obchodného styku“ a preto aj podľa záverov odvolacieho súdu takéto konanie nepožíva právnu ochranu. V danom prípade nebol naplnený dovolací dôvod podľa § 432 ods. 1 C. s. p. nakoľko zo strany súdu nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu vecí ani v dôsledku omylu súdu pri aplikácii práva, ani k vyvodu nesprávnych právnych záverov. Žalovaným vznesenou námietkou premlčania a v tej súvislosti aj plynutím lehôt podľa ust. § 394 ods. 2 ObZ sa v odôvodnení rozhodnutia prvoinštančný a aj odvolací súd dôsledne zaoberal, pričom túto právnu otázku, vzhľadom na konkrétny skutkový stav veci, a v tej súvislosti konštatovaný rozpor s dobrými mravmi a ako aj so zásadami poctivého obchodného styku, riadne vyhodnotil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd do volací (§35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.) dovolateľom, v neprospech ktorého bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) zastúpeného podľa § 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p., bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je opodstatnené.

Z obsahu dovolania žalovaného je zrejmé, že prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

V zmysle ustanovenia § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C. s. p. Otázka posúdenia či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu (k tomu vid' napr. III. ÚS 474/2017). V tejto súvislosti osobitne platí, že len dovolací súd bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v § 421 ods. 1 C. s. p. (rovnako aj I. ÚS 438/2017).

O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 C. s. p., rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 C. s. p.). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 C. s. p., má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

Súčasná judikatúra najvyššieho súdu sa ustálila na tom, že ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ! na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Na druhej strane ale v prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa, z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich vyjadrených; v

opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesné neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v C. s. p., ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. (uznesenie najvyššieho súdu zo 6. marca 2017, sp. zn. 3Cdo/6/2017).

Zároveň bol prijatý záver, že v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., by mal dovolateľ:

a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

d/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená (uznesenie najvyššieho súdu zo 6. marca 2017, sp. zn. 3Cdo/6/2017).

Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C. s. p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom (uznesenie najvyššieho súdu z 13. júla 2017, sp. zn. 3Cdo/235/2016).

V uznesení z 8. júna 2017, sp. zn. 3Cdo/52/2017 zároveň dovolací súd skonštatoval, že v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. a/ až c/ § 421 ods. 1 C. s. p.). Dovolateľ je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 C. s. p. zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania (rovnako aj uznesenie najvyššieho súdu 26. septembra 2017, sp. zn. 1Cdo/206/2016, bod 16).

Dovolateľ v danom prípade v dovolaní vytýka nesprávne právne posúdenie, ktorého sa podľa jeho názoru dopustili súdy nižšej inštancie a zároveň tvrdil a poukazoval na odchýlenie sa odvolacieho súdu od konštantnej judikatúry a tiež primeraným spôsobom konkretizoval v akej otázke a vo vzťahu konkrétne ku ktorému rozhodnutiu najvyššieho súdu sa odvolací súd podľa názoru žalovaného odklonil od ustálenej línie rozhodovania najvyššieho súdu. Táto časť dovolania obsahuje aj vysvetlenie, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom a ako mala byť právna otázka správne posúdená.

Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. sa viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu v tom smere, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach. Za „ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu“ možno považovať predovšetkým rozhodnutia alebo stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty „R“) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom, alebo dokonca tieto názory akceptovali, myšlienkovito na ne nadviazali a rozviedli alebo z nich vychádzali, (bližšie pozri uznesenie najvyššieho súdu zo 6. marca 2017, sp. zn. 3Cdo/28/2017).

Podľa názoru dovolateľa sa odvolací súd pri právnom posudzovaní veci odklonil (okrem iných aj) od rozsudku najvyššieho súdu z 23. októbra 2001, sp. zn. MOBdoV/2/2000 (ktoré bolo publikované v

Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod č. R 34/2002). Podľa tohto rozhodnutia „Právo na vrátenie plnenia uskutočneného podľa neplatnej obchodnej zmluvy sa premlčuje v štvorročnej premlčacej dobe podľa § 397 Obchodného zákonníka, ktorá začína plynúť odo dňa, keď ku plneniu došlo.“ Z uvedeného rozhodnutia je zrejmé, že právo na vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatného právneho úkonu (§ 451 ods. 2 OZ) v obchodnoprávnom vzťahu začína v zmysle ust. § 394 ods. 2 ObZ plynúť premlčacia doba odo dňa, keď k plneniu došlo a toto právo sa premlčuje v štvorročnej premlčacej dobe (§ 397 ObZ).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky premlčania odvolací súd a súd prvej inštancie zhodne ustálili začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby podľa ust. § 398 ObZ od okamihu, kedy sa žalobca o bezdôvodnom obohatení dozvedel, a to vyhlásením rozsudku Krajského súdu v Bratislave dňa 20. mája 2014, sp. zn. 14Co/352/2012, v ktorom bola riešená otázka platnosti nájomnej zmluvy, z ktorej bezdôvodné obohatenie vzišlo. Súd tak pri otázke dôvodnosti námietky premlčania dospeli k záveru, že pokiaľ bola žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia podaná 12. decembra 2014, nárok žalobcu bol uplatnený včas a námietka premlčania je nedôvodná.

Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd sa pri riešení otázky začiatku plynutia premlčacej doby z nároku na vrátenie plnenia uskutočneného z neplatného právneho úkonu v obchodnoprávnom vzťahu zjavne odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto je dovolanie žalovaného prípustné.

V nadväznosti na uvedené považuje vec prejednávajúci senát za dôležité uviesť, že považuje vyššie uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu za správne a nemieni sa od právnych záverov v ňom uvedených odchýliť. Konajúci senát tak dospel k záveru, že nie je dôvod pre postúpenie veci na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 C. s .p.

Žalovaný v dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci v tom smere, že odvolací súd pri posudzovaní premlčania nároku žalobcu neaplikoval ustanovenie § 394 ods. 2 ObZ, a zároveň sa nestotožnil s posúdením vznesenia námietky premlčania ako výkonu práva v rozpore s dobrými mravmi.

Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci konkrétne spočíva v tom, že odvolací súd použil nesprávnu právnu normu, alebo síce aplikoval správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval, a napokon právnu normu síce správne vyložil, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval.

V predloženej veci sa žalobca domáhal žalobou podanou 12. decembra 2014 od žalovaného vydania bezdôvodného obohatenia z dôvodu, že medzi žalobcom ako nájomcom a žalovaným ako prenajímateľom došlo 14. septembra 2000 k uzatvoreniu nájomnej zmluvy, na základe ktorej žalobca uhradil žalovanému nájomné v žalovanej sume v splátkach: dňa 20. októbra 2000 vo výške 46.078,98 eura, dňa 2. januára 2001 vo výške 20.479,56 eura, dňa 7. marca 2001 vo výške 76.798,30 eura a dňa 9. marca 2001 vo výške 15.359,66 eura. V konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 20C/231/2007 dospel súd k právnemu záveru o absolútnej neplatnosti predmetnej nájomnej zmluvy pre nemožnosť plnenia podľa § 37 ods. 2 OZ v spojení s § 41 OZ. Tento záver Okresného súdu Bratislava II bol následne potvrdený aj Krajským súdom v Bratislave v rozsudku z 20. mája 2014, sp. zn. 14Co/352/2012.

Podľa § 1 ObZ, tento zákon upravuje postavenie podnikateľov, obchodné záväzkové vzťahy, ako aj niektoré iné vzťahy súvisiace s podnikaním (ods. 1). Právne vzťahy uvedené v odseku 1 sa spravujú ustanoveniami tohto zákona. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, riešia sa podľa predpisov občianskeho práva. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva tento zákon. (ods. 2).

Podľa § 451 ods. 2 OZ, bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj

majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Podľa § 394 ods. 2 ObZ, pri práve na vrátenie plnenia uskutočneného podľa neplatnej zmluvy začína premlčacia doba plynúť odo dňa, keď k plneniu došlo.

Podľa § 397 ObZ, ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Žalobca v konaní žiadal zviazať žalovaného na zaplatenie žalovanej sumy spolu s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia, ktoré žalovanému vzniklo na základe plnenia z nájomnej zmluvy, ktorú súd v inom konaní posúdil ako absolútne neplatnú z dôvodu nemožnosti plnenia (§37 ods. 2 OZ).

Začiatok plynutia premlčacej doby v prípade práva na vrátenie plnenia uskutočneného z neplatnej zmluvy je upravený v ust. § 394 ods. 2 ObZ a momentom určujúcim začiatok jej plynutia je uskutočnenie plnenia z takejto zmluvy; ide teda o objektívne určený začiatok plynutia premlčacej doby, ktorý sa odvíja od právnej skutočnosti, ktorej existencia je nezávislá od vedomia oprávnenej osoby o neplatnosti zmluvy. Vedomosť oprávnenej osoby o neplatnosti zmluvy preto nemá na začiatok plynutia premlčacej doby podľa § 394 ods. 2 ObZ žiaden vplyv. Keďže v danom prípade ide o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatného právneho úkonu, u ktorého sa začiatok plynutia premlčacej doby spravuje ustanovením § 394 ods. 2 ObZ, odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie aplikáciou ust. § 398 ObZ upravujúceho plynutie premlčania práva na náhradu škody vec nesprávne právne posúdili, pričom sa možnosťou premlčania uplatneného práva z pohľadu ustanovenia § 394 ods. 2 ObZ vôbec nezaoberali, je dovolanie žalovaného opodstatnené.

Nad rámec vyššie uvedeného považuje dovolací súd za potrebné vyjadriť sa aj k postupu súdov nižšej inštancie v prípade posúdenia vznesenia námietky premlčania žalovaného ako výkonu práva v rozpore s dobrými mravmi.

Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty právnych vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje nároky a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené splniť si svoje povinnosti. Inštitút premlčania takto zabraňuje dlhodobému trvaniu práva im zodpovedajúcim povinnostiam. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom u príslušného orgánu svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania, a tak spôsobiť stav, že sa oprávnená osoba nemôže s úspechom domáhať na súde svojho práva.

Vznesenie námietky premlčania v zásade predstavuje výkon práva v súlade so zákonom, pretože inštitút premlčania je zákonným inštitútom, ktorý prispieva k právnej istote v právnych vzťahoch a je aplikovateľný voči ktorémukoľvek právu podliehajúcemu premlčaniu. Nie je však vylúčené, aby aj taký výkon práva, ktorý je v súlade so zákonom predstavoval konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi a preto nepožíval právnu ochranu. O takýto prípad však môže ísť iba výnimočne. V rozpore s dobrými mravmi môže byť však len taký výkon práva účastníkom v občianskom súdnom konaní, ktorý je výrazom zneužitia tohto práva na úkor druhého účastníka konania, pričom vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania môže o takýto prípad ísť len vtedy, ak druhý účastník konania márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči nemu by za tejto situácie priznanie účinkov premlčania bolo neprimerane tvrdým postihom. Pre posúdenie tejto primeranosti je potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu, najmä vziať do úvahy charakter uplatneného práva (pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 176/2011, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/507/2014). Postup súdu podľa ustanovenia § 3 ods. 1 OZ má miesto iba v ojedinelých a vo výnimočných prípadoch, ak vznesenie námietky premlčania je výrazom zneužitia práva na neprospech toho účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, a voči ktorému by nepriznanie jeho nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnil, prípadne kedy k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych

cieľov, či uspokojenia iných potrieb, kedy hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou je úmysel poškodiť, či znevýhodniť povinnú osobu tzv. šikanózný výkon práva (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/41/2012).

V prípade odopretia práva vzniesť námietku premlčania ide o natoľko významný zásah do právnej istoty strany, ktorá námietku premlčania vzniesla, že okolnosti, za ktorých bola vznesená prekročili rámec dobrých mravov natoľko intenzívne, že tento zásah možno považovať za odôvodnený. Použitie korektívu dobrých mravov na vznesenú námietku premlčania je tak možné len vo výnimočných, ojedinelých prípadoch a predstavuje krajné riešenie za účelom zaistenia väzby medzi normami písaného práva a základnými morálnymi hodnotami v spoločnosti. Výnimočnosť aplikácie korektívu dobrých mravov vo vzťahu k námietke premlčania sa preto musí zákonite premietnuť aj do postupu súdu a rovnako tak aj do odôvodňovania jeho rozhodnutia.

Vo všeobecnosti, pokiaľ je v konaní vznesená námietka premlčania, konajúci súd prednostne posudzuje jej dôvodnosť vzhľadom k tomu, že (v prípade ustálenia jej dôvodnosti) takýto postup vedie k rýchlemu a efektívnemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov a je ním naplnený princíp hospodárnosti konania, ako jeden z ústavnoprávnych princípov riadneho fungovania justície.

Dovolací súd je toho názoru, že pokiaľ je v konaní vznesená námietka premlčania, súd je povinný vysporiadať sa najskôr s dôvodnosťou tejto námietky, a iba vtedy ak dospeje k záveru, že námietka premlčania bola vznesená dôvodne, je možné pristúpiť k posúdeniu jej rozporu s dobrými mravmi. Samotný výkon práva v rozpore s dobrými mravmi spočívajúci vo vznesení námietky premlčania nie je síce daný jej dôvodnosťou, avšak podľa názoru dovolacieho súdu by bolo v rozpore s princípom hospodárnosti konania a v zásade aj nadbytočným, ak by súd aj napriek tomu, že námietku premlčania považuje za nedôvodnú, (resp. predtým, než by ustálil jej dôvodnosť) preskúmaval súlad vznesenia námietky premlčania s dobrými mravmi.

Ako už bolo naznačené vyššie, výnimočnosti aplikácie korektívu dobrých mravov na vznesenú námietku premlčania by malo zodpovedať aj odôvodnenie rozhodnutia.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, čo jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry EŠLP. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

V prípade, že súd dospeje k vnútornému presvedčeniu o rozpore vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi, musí svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodniť. Nie je prípustné, aby odôvodnenie obsahovalo iba odkaz na okolnosti prípadu bez toho, aby z neho bolo možné zistiť v čom konkrétne videl odôvodnenosť aplikácie korektívu dobrých mravov v prejednávanej veci a ako sa súd vysporiadal s otázkou zavinenia márneho uplynutia premlčacej doby strany, na úkor ktorej bola námietka vznesená, resp. či táto strana mohla nejakým spôsobom uplatnenie práva ovplyvniť. Z odôvodnenia rozhodnutia by malo byť tiež dostatočne zrejmé, na základe akých úvah dospel súd k záveru o odôvodnenosti zásahu do právnej istoty strany, ktorá vzniesla dôvodnú námietku premlčania.

Odvolačný súd sa v tejto súvislosti v odôvodnení napadnutého rozhodnutia obmedzil len na konštatovanie že „v súvislosti s uvedeným sa odvolací súd stotožnil aj s tvrdením žalobcu, že konanie žalovaného je v tomto smere v rozpore s dobrými mravmi ako aj so zásadou poctivého obchodného styku ... V tomto konaní možno jasne sledovať snahu žalovaného (uplatnením námietky premlčania, napriek preukázateľne dôvodnému nároku žalobcu) spôsobiť žalobcovi ujmu. V súvislosti s konaním žalovaného odvolací súd poukazuje tiež na § 39 OZ, podľa ktorého je neplatný právny úkon, ktorý svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom. Žalovaný v konaní uplatnil postup, ktorý mu síce zákon umožňuje, avšak s cieľom dosiahnuť výsledok, ktorý je vzhľadom na vyššie uvedené nemožný, resp. nežiaduci. V danom prípade je teda konanie žalovaného v rozpore nielen s dobrými mravmi ale aj so zásadou poctivého obchodného styku, a preto sa ním tvrdeného a uplatneného práva nemohol v súdnom konaní úspešne domáhať. "

Dovolací súd zistil, že odvolací súd (a ani súd prvej inštancie) vo svojom rozhodnutí neuviedol žiadnu relevantnú argumentáciu, na základe ktorej by bolo možné vyvodiť z akého dôvodu, s ohľadom na konkrétne skutkové okolnosti tohto prípadu, považoval vznesenie námietky premlčania zo strany žalovaného za rozporné s dobrými mravmi. Rozsudok odvolacieho súdu a rovnako aj rozsudok súdu prvej inštancie je v tomto smere arbitrárny, resp. zjavne neodôvodnený.

Vzhľadom na prípustnosť a dôvodnosť podaného dovolania dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Pretože dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a nápravu nie je možné dosiahnuť iba zrušením rozsudku odvolacieho súdu, najvyšší súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

Úlohou súdov v ďalšom konaní bude postupovať spôsobom naznačeným v tomto uznesení. Pokiaľ súdy dospejú k záveru, že nárok žalobcu bol na súde uplatnený po uplynutí premlčacej doby, avšak námietku premlčania posúdia ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, svoje rozhodnutia riadne a presvedčivo odôvodnia.

V ďalšom konaní sú súd prvej inštancie a odvolací súd viazaní právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C. s. p.).

O trovách pôvodného konania a dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.